

Toetsbeleid en gemeenschappelijke afspraken

Inleiding

Gedurende hun gehele schoolloopbaan worden leerlingen getoetst. Voordat leerlingen op het Farelcollege hun diploma in ontvangst nemen, hebben zij vele honderden toetsen afgelegd. Op basis van de resultaten van deze toetsen worden allerlei belangrijke beslissingen genomen. Toetsen zijn als begin- en eindpunt van het onderwijsproces bij uitstek sturend voor kwaliteitsimpulsen aan het primaire proces. Toetsen spelen bijvoorbeeld een grote rol bij de determinatie van onze leerlingen, daarom is het van belang dat het met de transparantie, betrouwbaarheid en validiteit goed zit.

Het Farelcollege werkt aan de kwaliteit en borging van toetsen en het schoolexamen. De basis daarvan is een uitgewerkt en gedragen toetsbeleid. Dit bevordert in school een gemeenschappelijke visie op toetsen in het algemeen en het schoolexamen in het bijzonder. Het toetsbeleid beoogt de gezamenlijke afspraken vast te leggen.

Gewenste situatie

Het streven van een gebalanceerd toetsbeleid is gericht op het inzetten van kwalitatief hoogwaardige toetsen, die aansluiten bij het niveau van de leerling en die de determinatie ondersteunen.

Toetsen

Het Farelcollege onderscheidt verschillende soorten toetsen:

- **Schriftelijke overhoring (S.O.).** Een S.O. is een toets met een beperkte omvang.
- **Repetitie.** Onder repetitie verstaan we een toets, die een grotere leerstofeenheid toetst dan een schriftelijke overhoring. Het zal in de meeste gevallen gaan over een of meerdere hoofdstukken.
- **Gemeenschappelijke proefwerken (GP's).** Onder het begrip proefwerken verstaan we een gecoördineerde toets, die op een gelijktijdig moment wordt afgenomen in parallelklassen en een grotere leerstofeenheid toetst dan een schriftelijke overhoring. Het zal in de meeste gevallen gaan over een of meerdere hoofdstukken. Ieder vak geeft **drie** GP's per jaar.

Secties

De sectie is gezamenlijk verantwoordelijk voor de onderwijskwaliteit van het betreffende vak. De verdeling van de lesstof over de leerjaren (of per leerjaar) wordt door secties vastgelegd. De hoeveelheid en inhoud van gemeenschappelijke proefwerken, repetities, schriftelijke overhoringen en andere toetsen worden vastgelegd in het vakwerkplan. Voor het schoolexamen worden deze vastgelegd in het PTA.

Doorlopende leerlijn

Een doorlopende leerlijn geeft aan, hoe leerlingen voor een bepaald vak gedurende hun schoolloopbaan van een beginniveau tot eindniveau komen. Een doorlopend programma waarbij als sectie bewust is nagedacht over wát wordt aangeboden, wanneer het wordt aangeboden en hòe het wordt aangeboden.

De doorlopende leerlijn vraagt naast inhoudelijke afstemming – welke stof en hoofdstukken behandel je in welk leerjaar – ook een afstemming op welk cognitief niveau de stof behandeld moet worden. Hiermee wordt voorkomen, dat de cognitieve sprong voor leerlingen te groot wordt en er een zogenaamde 'cijferval' ontstaat. Een 'cijferval' houdt in, dat het gemiddelde cijfer van een klas daalt met meer dan een halve punt.

Het verbinden van de doorlopende leerlijn met RTTI, is de verantwoordelijkheid van de complete sectie; deze heeft namelijk de expertise en de verantwoordelijkheid om de doorlopende leerlijn inhoudelijk vorm te geven en vervolgens de cognitieve niveaus met elkaar te verbinden. De sectie is hierbij wederzijds afhankelijk, dit komt voort uit het feit dat je als docent leerlingen in je

leerlaag 'binnenkrijgt' en deze vervolgens ook weer 'aflevert' aan een volgende jaarlaag. Daarom moet voor elke jaarlaag worden vastgesteld, welke leerdoelen/onderwerpen aan de orde komen en op welk cognitief niveau deze worden behandeld en getoetst.

Schoolexamen

De schoolexamens worden door de sectie vastgelegd en van beoordelingsnormering en cesuur voorzien. Na afname van het schoolexamen worden de behaalde resultaten geanalyseerd. De directie legt samen met de sectie een prestatieafspraken vast voor de te behalen resultaten, om de kwaliteit van het schoolexamen te borgen en een goede aansluiting te hebben op het centraal schriftelijk eindexamen en het praktijkexamen, zodat het verschil tussen het eindcijfer van het SE en CS(P)E kleiner is dan 0,5 en het gemiddelde CSE-cijfer op het landelijk gemiddelde ligt. Dit geldt alleen bij een afwijking naar beneden.

RTTI

Om een toets daadwerkelijk te laten functioneren als krachtig leermiddel, is het noodzakelijk de toets te laten aansluiten bij het beoogde leerdoel en de onderwijsmethodiek. Voordat begonnen kan worden met het maken van toetsen, moeten eerst het leerdoel en de vereiste cognitieve niveaus beschreven worden. Vanuit de doorlopende leerlijn en aan de hand van de kerndoelen wordt bepaald, welke leerstof in de toets bevestigd gaat worden en op welke cognitieve niveaus de leerlingen de stof moeten beheersen.

Het Farelcollege heeft ervoor gekozen, de cognitieve niveaus in te delen op basis van het RTTI-systeem.

De letters RTTI verwijzen naar de volgende stadia:

- R =** Reproductie: vragen die kunnen worden opgelost op basis van herkenning of reproductie. Een leerling hoeft zelf niets wezenlijks toe te voegen aan het geleerde. Ze worden gebruikt om doelstellingen te toetsen, waarbij het gaat om het kunnen weergeven of herkennen van wat is geleerd.
- T(1) =** Toepassing 1: vragen die gericht zijn op het toepassen van de leerstof in reeds geleerde situaties. Met de toepassingsvragen wordt nagegaan of de leerling in staat is, het geleerde zelfstandig toe te passen in een bekende context (training).
- T(2) =** Toepassing 2: vragen die gericht zijn op het toepassen van de leerstof in nieuwe situaties. Met toepassingsvragen wordt nagegaan of de leerling in staat is, het geleerde te koppelen aan andere situaties. De leerling moet tevens in staat zijn, in een gegeven situatie zelf te bepalen welke methode het meest geschikt is om te gebruiken (transfer).
- I =** Inzicht: bij vraagstukken op dit niveau wordt een actieve inbreng van de leerling verwacht. Hij moet zelf iets aan het geleerde toevoegen. Zo moet bijvoorbeeld een verband worden gelegd, dat in het boek of in de les niet klassikaal besproken is. Met inzichtvraagstukken wordt nagegaan of de leerling in staat is, zelfstandig een opdracht te doorgronden en op te lossen.

Het is in de RTTI-cyclus belangrijk, de leerdoelen en de bijbehorende toetsen voor ieder hoofdstuk of lessencyclus gereed te hebben. De toetsen moeten dus niet vlak voor de afname gemaakt worden. Het huiswerk moet aansluiten bij de leerdoelen. Op deze manier kan voorkomen worden, dat het huiswerk voor 90% uit T1-vragen bestaat, terwijl het leerdoel voor 30% op T1 ligt.

Reflecteer als sectie op de kwaliteit van het toetsproces, de toets is immers het begin- en eindpunt van het leerproces. Er kan gekeken worden welke vragen eventueel moeten worden aangepast voor volgend jaar en welke cesuur en N-term er verantwoord kunnen worden gebruikt.

Reflectievragen naar aanleiding van de resultaten van de toets:

1. Klopt de RTTI-verhouding in de toets met de afspraken die in de sectie zijn gemaakt voor dit niveau en leerjaar?

2. Zijn er op elk afzonderlijk cognitief niveau voldoende vragen opgenomen, om een verantwoorde diagnose van het leerproces van de leerlingen te kunnen maken?
3. Is het gemiddelde cijfer conform de verwachtingen?
4. Is de N-term afwijkend van de 1,0? Verantwoord dan je keuze voor de afwijking.

Gemeenschappelijke afspraken t.a.v. toetsen (borging kwaliteit)

Toetskwaliteit

De toetskwaliteit en de normering worden bewaakt door de sectie:

- Elke (nieuwe) repetitie en gemeenschappelijk proefwerk in een parallelgroep worden vooraf besproken met een sectiegenoot.
- De normering wordt in principe vooraf vastgesteld door de sectie.
- Leerlingen krijgen de mogelijkheid een gemaakte toets in te zien en na te bespreken met de docent, waarbij een reactie op het resultaat mogelijk is (geldt niet voor idioom, luistertoetsen en reproductietoetsen).
- Er vindt tijdens de werkmiddagen een evaluatie plaats van de toetsen.

Aantal toetsen per periode

Het aantal repetities en schriftelijke toetsen is per vak, per jaar en per niveau in principe gelijk. Voor elk rapport wordt gestreefd naar minimaal **drie** beoordelingen per periode/rapport voor de 1- en 2-uursvakken en minimaal **vier** beoordelingen per periode/rapport voor de 3- of 4-uursvakken.

Er mogen per dag maximaal twee repetities worden gegeven. Uitzondering: in de tweede fase geldt een maximum van drie toetsen bij lesvrije TSE- en toetsweken.

Aantal RTTI-toetsen

In de klassen 1 t/m 3 zijn de drie GP's per jaar per vak gemarkeerd met RTTI. In de bovenbouw zijn drie repetities per jaar gemarkeerd met RTTI.

Aankondiging van toetsen

Gecoördineerde proefwerken en repetities dienen minimaal vijf schooldagen van te voren opgegeven te worden aan de leerlingen, zodat zij ook voldoende tijd hebben om te leren en een planning te maken.

Deadline nakijken toetsen

Toetsen worden binnen tien werkdagen nagekeken en ingevoerd in SOM, behoudens bijzondere situaties zoals ziekte en (school)examenperiodes.

Weging

Gemeenschappelijke proefwerken hebben een weging van 3, repetities een weging van 2 en schriftelijke overhoringen een weging van 1.

Afname toets

Het is vooraf duidelijk:

- welke hulpmiddelen mogen worden gebruikt;
- welke materialen nog op tafel mogen liggen;
- of leerlingen tijdens de toets vragen mogen stellen of naar het toilet mogen;
- wat leerlingen moeten doen als ze klaar zijn.

Beoordeling

Bij de beoordeling wordt gebruikgemaakt van cijfers afgerond op één decimaal achter de komma.

Lay-out

Een overzichtelijke lay-out is belangrijk voor de leesbaarheid van de toets. Voor alle toetsen gebruiken we lettertype Arial punt 12, conform de regels voor de eindexamens. Leerlingen worden op deze wijze niet met een veelheid van typografie geconfronteerd.

Dyslectische leerlingen

Dyslectische leerlingen hebben recht op de hieronder genoemde faciliteiten als zij beschikken over een dyslexiepas:

- Extra tijd (20%) bij opdrachten en toetsen conform het examenreglement of minder opgaven bij toetsen.
- Herhalingsfouten eenmaal tellen.

RTTI

De drie gecoördineerde proefwerken in de leerjaren 1 t/m 3 en de drie repetities in de tweede fase worden gemarkeerd met RTTI.

Dit houdt in dat:

- de optimale procentuele verhouding op RTTI per leerjaar wordt vastgelegd in het vakwerkplan. Voor de brugklas is het van belang rond de 30% T2-/I-vragen op te nemen. Voor de bovenbouw blijft het van belang rond de 30% R-/T1-vragen op te nemen;
- in de kantlijn van het toetsblad de vragen worden gemarkeerd met de letters R-T-T-I;
- toetsing plaatsvindt conform afspraken in het vakwerkplan;
- SE's conform verhouding RTTI in CSE zijn;
- scores op RTTI worden gebruikt bij vakadviezen in het kader van profiel- en sectorkeuze.

Voortschrijdend gemiddelde

Het voortschrijdend gemiddelde is het gemiddelde van alle tot dan toe behaalde cijfers, waarbij de bijbehorende wegingsfactoren zijn gehanteerd. Elk volgend rapport is dus gebaseerd op alle tot dan toe behaalde cijfers.

Volgtoetsen

Vanaf de brugklas wordt er gebruikgemaakt van de volgtoetsen van Cito VAS. Dit gebeurt op vier momenten tijdens de schoolloopbaan van de leerling. De toetsen verschaffen inzicht in de algemene beheersing van de kernvaardigheden en de sterke en zwakke punten van de leerlingen.

- Toets 0, eerste klas: oktober
- Toets 1, eerste klas: april of mei
- Toets 2, tweede klas: maart
- Toets 3, derde klas: april

Inhaaltoetsen

Bij een door geoorloofd verzuim gemiste toets wordt een sterretje (*) ingevoerd. Hierdoor wordt het periodescijfer en het cijfer van het voortschrijdend gemiddelde veranderd in een sterretje (*). De toets dient binnen tien werkdagen door de leerling ingehaald te zijn. De leerling moet hiervoor zelf een afspraak maken met de betreffende vakdocent. Indien dit niet gebeurt, wordt het cijfer 1,0 ingevoerd.

Schoolexamen

De inhoud en vorm van het schoolexamen is een zaak van de school. De betrouwbaarheid moet onomstreden zijn. Dat betekent, dat scholen kunnen aantonen hoe de toetsen tot stand komen.

a) Toetsopgaven worden (waar mogelijk) in intercollegiaal overleg opgesteld.

b) De secties evalueren jaarlijks de schoolexamens.

Daarbij komen jaarlijks aan de orde:

- een eventuele discrepantie van meer dan 0,5 punt tussen de resultaten van het schoolexamen en de resultaten van het centrale examen;
- de verhouding tussen de huidige resultaten en die van de voorafgaande jaren.

c) De schoolleiding ziet er op toe, dat de gemaakte afspraken worden nageleefd.